

Ks. Jan M. Dyduch (PAT, Kraków)

Statuty Synodu Archidiecezji Lwowskiej i Diecezji Łuckiej (1995–1997) odzwierciedleniem wskazań Vaticanum Secundum

Wstęp

Arcybiskup Metropolita Lwowski Marian Jaworski w kazaniu wygłoszonym na rozpoczęcie Synodu Lwowskiego z 16 stycznia 1995 roku powiedział:

Chcemy odnowić to wszystko, co jest w tradycji naszej dobre, ale chcemy to wszystko odnowić w tym głębokim zrozumieniu ducha Soboru Watykańskiego II¹.

Nikomu nie trzeba udowadniać, że dzieje Kościoła lwowskiego w XX wieku to „droga przez mękę” Wymieńmy: bolszewicki najazd, okupacja sowiecka, potem hitlerowska, krwawe prześladowanie Kościoła po zakończeniu II wojny światowej, a nawet skazanie go na eksterminację. To wszystko nie zdołało zniweczyć bogatej tradycji Kościoła lwowskiego. Dlatego Synod Lwowski postanowił dokonać odnowy Kościoła lwowskiego i łuckiego – *accomodata renovatio*. Tym bardziej było to potrzebne, gdyż do roku 1990 komunistyczne władze z Kremla i Kijowa szczelnie zamknęły drzwi przed nauczaniem Soboru. Warto prześledzić, jak Synod Lwowski przejął dziedzictwo Soboru i ubogacił nim własną tradycję kościelną.

¹ Statuty Duszpasterskiego Synodu Archidiecezji Lwowskiej i Diecezji Łuckiej, Lwów 1997 (dalej: Statuty Synodu), s. 9.

Zbawczy charakter wspólnoty Ludu Bożego

Sobór Watykański II, zamierzając dokonać odnowy Kościoła, postawił pytanie: *Ecclesia quid dicis de seipsa?* („Kościele, co mówisz sam o sobie?“). Zasadnicza odpowiedź na to pytanie znajduje się w *Konstytucji dogmatycznej o Kościele „Lumen gentium”*. Tam jawi się Kościół jako Lud Boży:

Chrystus ustanowił to Nowe Przymierze..., powołując pośród Żydów i pogan lud, który (...) dzięki Duchowi miał się zrosnąć w jedno i być nowym Ludem Bożym².

Idea Ludu Bożego wprowadza do rzeczywistości Kościoła element dynamizmu, bowiem lud też żyje i pielgrzymuje do celu wyznaczonego przez Boga, przez którego jest wybrany, postanowiony i poświęcony. Lud Boży jest jakby ofiarowanym światu sakramentem zbawienia³.

Kościół – Lud Boży jest wspólnotą:

Chrystus, jedyny pośrednik, ustanowił swój Kościół święty, tę wspólnotę wiary, nadziei i miłości tu na tej ziemi jako widzialny organizm...⁴

Wspólnota ta będąca zarazem mistycznym Ciałem Chrystusa stanowi widzialne zgromadzenie i wspólnotę duchową. Jest to jedyna, aczkolwiek złożona rzeczywistość, w której jednoczy się pierwiastek boski i ludzki⁵.

Kościół powszechny jest wspólnotą Ludu Bożego, ale równocześnie jest on także wspólnotą wspólnot. Dlatego Vaticanum II naucza: Poszczególni zaś biskupi są widzialnym źródłem i fundamentem jedności w Kościołach partykularnych, uformowanych na wzór Kościoła powszechnego, w których istnieje i z których się składa jeden i jedyny Kościół katolicki⁶. Ta słynna formuła soborowa *in quibus et ex quibus* ukazuje wspólnotowy obraz Kościoła Ludu Bożego jawiący się w postaci Kościoła powszechnego i w postaci Kościołów party-

² KK 9.

³ Por. Y. Congar, *Kościół jako Lud Boży*, „Concilium. Międzynarodowy Przegląd Teologiczny” 1–10(1965/66), s. 18.

⁴ KK 8.

⁵ Tamże, 8.

⁶ Tamże, 23.

kularnych⁷. Tak więc wspólnotę Ludu Bożego stanowi zarówno Kościół powszechny, jak i Kościół partykularny, czyli diecezja, która jest częścią Ludu Bożego.

Przywołane nauczanie soborowe odnajdujemy w statutach Synodu Lwowskiego:

Diecezja jako część Ludu Bożego powierzona jest biskupowi. (...) Wprowadza on wspólnotę diecezjalną w łączność z całym Kościołem powszechnym i jego widzialną Głową Ojcem Świętym⁸.

Do widzialnej struktury Kościoła, tak powszechnego, jak partykularnego, należą katolicy świeccy. Wraz z duchowieństwem oraz osobami konsekrowanymi przez profesję rad ewangelicznych, stanowią oni Lud Boży Archidiecezji⁹.

Diecezja jest więc wspólnotą włączoną we wspólnotę Kościoła powszechnego. Synod wzywa kapłanów do budowania jedności Ludu Bożego, gdyż oni przez sprawowanie posługi kapłańskiej gromadzą Lud Boży we wspólnotę i przewodniczą mu w ziemskiej pielgrzymce do domu Ojca¹⁰. Wskazaniom Synodu nie jest obce pojęcie Mistycznego Ciała Chrystusa¹¹. Elementem ożywiającym wspólnotę jest miłość i wzajemna pomoc:

Wspólnotę Ludu Bożego łączy miłość i wzajemne posługiwanie. Nie ma zatem we wspólnocie wierzących takich ludzi, którzy nie potrzebują pomocy, ani takich, którzy nie mogliby i nie powinni pomagać...¹²

Wspólnota Ludu Bożego, naucza Sobór Watykański II, jest wspólnotą prowadzącą do zbawienia. Wyraża się to w nauczaniu o powszechnym powołaniu do świętości. Sobór wzywa do świętości zarówno pasterzy, wiernych świeckich, jak i zakonników:

Wszyscy bowiem są zatem zachęceni i zobowiązani do osiągnięcia świętości i doskonałości własnego stanu¹³.

⁷ Por. R. Sobański, *Idee przewodnie Nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, [w:] *Duszpasterstwo w świetle nowego KPK*, red. J. Syryjczyk, Warszawa 1985, s. 54-55.

⁸ *Statuty Synodu*, stat. 2.

⁹ Tamże, stat. 192.

¹⁰ Por. tamże, stat. 91, 99.

¹¹ Por. tamże, stat. 100.

¹² Tamże, stat. 328.

¹³ KK 42.

To nauczanie podejmuje Synod Lwowski, który wskazuje na zbawczy charakter dziedzictwa i struktur archidiecezji:

Duchowieństwo i wierni świeccy powinni pamiętać, że w swojej Archidiecezji, z jej konkretnymi strukturami i religijno-kulturalnym dziedzictwem, dotyczącą rzeczywistości, w której Bóg Ojciec przez swojego Syna Jezusa w Duchu Świętym uświęca i zbawia świat...¹⁴

Szczególne zadanie w uświęcaniu siebie i innych mają kapłani. Chrystus przez sakrament kapłaństwa daje im udział w swoim jedynym i wiecznym kapłaństwie po to, aby nadal prowadzili Jego zbawcze dzieło przez głoszenie Słowa Bożego, sprawowanie Najświętszej Ofiary, udzielanie świętych sakramentów i prowadzenie do zbawienia Ludu Bożego. Kapłani działający *in persona Christi* powinni Go naśladować w całkowitym oddaniu się Ojcu dla uświęcenia i zbawienia ludzi¹⁵. W zbawczej misji Kościoła uczestniczą osoby poświęcone Bogu przez ślubowanie rad ewangelicznych. Ich życie i działalność, w sposób pełniejszy, należy do wewnętrznej tajemnicy Kościoła i do jego świętości. Osoby konsekrowane mają pogłębiać swoje wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem i dawać godne świadectwo swojej konsekracji¹⁶. Synod także wzywa świeckich do realizowania powszechnego powołania do świętości:

Celem apostołstwa katolików świeckich jest szerzenie Ewangelii i uświęcanie siebie i drugich poprzez ożywianie i przenikanie porządku doczesnego duchem ewangelicznym w taki sposób, żeby działanie w tej dziedzinie było jawnym świadectwem o Chrystusie i przyczyniało się do zbawienia człowieka¹⁷.

Statuty synodalne zajmują się środkami prowadzącymi do świętości. W pierwszej kolejności, nawiązując do prawodawstwa powszechnego, określają zasady udzielania i przyjmowania sakramentów świętych¹⁸. W tym celu prezentują przepisy dotyczące Roku Liturgicznego, ułatwiające uczestnictwo w zbawczych tajemnicach

¹⁴ Statuty Synodu, stat. 1 § 1.

¹⁵ Por. tamże, stat. 68–69.

¹⁶ Por. tamże, stat. 161.

¹⁷ Tamże, stat. 193 § 2.

¹⁸ Por. tamże, stat. 489–589.

Chrystusa¹⁹. Nieodzownym środkiem dążenia do świętości jest modlitwa, zarówno publiczna, jak i osobista. Wezwanie do takiej modlitwy jawi się w dokumentach Synodu lwowskiego²⁰.

Pastoralny wymiar sprawowania władzy w Kościele partykularnym

W Kościele partykularnym sprawuje władzę biskup diecezjalny. Naucza Sobór Watykański II:

Biskupi zatem, wraz ze swoimi pomocnikami, prezbiterami i diakonami, objęli posługiwanie we wspólnocie, stojąc w zastępstwie Boga na czele trzody, której są pasterzami, jako nauczyciele, jako kapłani świętego kultu, jako posługujący przez kierowanie²¹.

Zasadnicze zręby nauczania o posłudze pasterskiej biskupów podaje Sobór w *Konstytucji dogmatycznej o Kościele „Lumen gentium”*, zaś bardziej szczegółowe wskazania zawiera, przede wszystkim, *Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele „Christus Dominus”*. Dekret podkreśla, iż biskup diecezjalny, któremu została powierzona troska o Kościół partykularny, jest pasterzem właściwym, zwyczajnym i bezpośrednim, wypełniającym wobec wspólnoty diecezji potrójną posługę nauczania, uświęcania i kierowania. Wypełniając posługę nauczania, głosi ludziom Ewangelię Chrystusa. W wypełnianiu posługi uświęcania jest szafarzem Bożych misteriiów i stróżem całego życia liturgicznego. W wypełnianiu posługi rządzenia i kierowania kształtuje w diecezji ewangeliczny porządek, sprawując władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. W spełnianiu potrójnej posługi umiejętnie korzysta z pomocy współpracowników w posłudze pasterskiej²².

W zakończeniu dekret stwierdza:

Święty Sobór postanawia, aby przy rewizji *Kodeksu Prawa Kanonicznego* określono odpowiednie ustawy według zasad ustalonych w niniejszym dekrete...²³

¹⁹ Por. tamże, stat. 590–607.

²⁰ Por. tamże, stat. 608–615.

²¹ KK 20.

²² Por. *Christus Dominus*, 11–35 [dalej: DB].

²³ Tamże, 44.

Tak więc Sobór postuluje, aby w przewidywanej wówczas reformie KPK ściśle uwzględniono wskazania zawarte w dekrecie *Christus Dominus*. Normy KPK promulgowanego w 1983 roku w całej rozciągłości wprowadziły przywołane wskazania²⁴.

Wskazania dekretu o pasterskich zadaniach biskupów uwzględnione zostały również w postanowieniach Synodu Lwowskiego. Postanawia on:

Diecezja... powierzona jest biskupowi. Biskup jest dla niej pełnomocnym zastępcą Chrystusa, następcą Apostołów, nauczycielem Bożej prawdy, szafarzem sakramentów świętych, ustawodawcą i pasterzem²⁵.

Biskup jest pasterzem w diecezji, wykonującym potrójną misję: nauczycielską, uświęcającą i pasterską. W tej misji służy biskupowi pomocą prezbiterium, okazując mu szacunek i posłuszeństwo. Do religijnego posłuszeństwa wobec biskupa są zobowiązani także wierni świeccy, o których biskup troszczy się, nimi się opiekuje, a w razie potrzeby bierze ich w obronę. Troszczy się także o tych, którzy nie należą do jednego Kościoła. Synod wzywa:

Biskup świadomy swej odpowiedzialności przed Bogiem za powierzonych mu wiernych, troszczy się o nich we wszelkim swoim działaniu, w modlitwie, w nauczaniu i czynkach miłości, bierze ich w opiekę i obronę, wysłuchuje i zachęca do pilnego współdziałania z sobą. Troszczy się także o tych, którzy nie są jeszcze w jednej owczarni, a których uważa za powierzonych sobie w Panu²⁶.

Biskupowi w pasterzowaniu, na sposób stały, pomaga Kuria Metropolitalna. Składające się na nią osoby i instytucje, traktują swoją działalność jako służbę w duszpasterstwie²⁷. Taką służbę wykonuje także Sąd Biskupi:

Wszyscy pracownicy Sądu Biskupiego niech uważają pełnienie swoich obowiązków za działalność duszpasterską i niech ochotnie pomagają

²⁴ Por. J. Dyduch, *Odzwierciedlenie nauczania Soboru Watykańskiego II w prawodawstwie kanonicznym*, [w:] *Servo veritatis*, red. S. Koperek, S. Szczur, Kraków 2003, s. 327–337.

²⁵ *Synod Lwowski*, stat. 2.

²⁶ Tamże, stat. 4 § 2.

²⁷ Por. tamże, stat. 7.

wiernym w uregulowaniu konfliktu sumienia, w duchu prawdy, sprawiedliwości i miłości²⁸.

W strukturze archidiecezji ważną rolę duszpasterską odgrywają dekanaty. Poprzez nie biskup łatwiej dociera z posługą pastoralną do wiernych. Duszpasterstwo w wymiarze dekanalnym organizuje dziekan²⁹.

Pastoralny wymiar sprawowania władzy w Kościele lwowskim jawi się przede wszystkim w postanowieniach Synodu dotyczących duszpasterstwa poszczególnych stanów, grup społecznych i grup zawodowych. Zostało tam uregulowane: duszpasterstwo małżeństw i rodzin, zwłaszcza duszpasterskie przygotowanie do zawarcia małżeństwa, duszpasterstwo młodych małżeństw i rodzin, rodzin potrzebujących pomocy wspólnoty kościelnej w obliczu rozlicznych zagrożeń i kryzysów, a także duszpasterstwo starszych małżeństw³⁰. Szczególną troską otacza Synod młodzież, prezentując dla niej odrębny program duszpasterski³¹. Ważną sprawą dla Synodu są przepisy dla duszpasterstwa grup zawodowych, ukazujące cel i sens pracy ludzkiej:

Duszpasterstwo grup zawodowych zmierza do wytworzenia w środowiskach zawodowych świadomości, że człowiek przez pracę nie tylko przemienia rzeczy i społeczność, lecz także doskonali samego siebie; praca jest więc prawem i podstawowym obowiązkiem moralnym człowieka³².

Prawodawstwo synodalne zajmuje się także duszpasterstwem dobroczynnym, duszpasterstwem chorych, osób starszych wiekiem, ludzi samotnych, upośledzonych, niepełnosprawnych, głuchoniemych i niewidomych. Wobec zagrożeń, jakie stanowi alkoholizm, podkreśla znaczenie duszpasterstwa trzeźwościowego, zaś wobec rozwijającego się ruchu turystycznego i wczasowego wzywa do duszpasterstwa turystycznego, wczasowego i zdrojowego³³.

²⁸ Tamże, stat. 12 § 2.

²⁹ Por. tamże, stat. 46, 49.

³⁰ Por. tamże, stat. 239–276.

³¹ Por. tamże, stat. 277–312.

³² Tamże, stat. 313 § 2.

³³ Por. tamże, stat. 328–378.

Synod apeluje o wykorzystanie w duszpasterstwie środków społecznego przekazu:

Kościół w wypełnianiu Chrystusowego nakazu przepowiadania Ewangelii czuje się zobowiązany do możliwie jak najszerzego posługiwania się tymi środkami w duszpasterstwie, a także do uczenia wiernych właściwego korzystania z nich w życiu codziennym³⁴.

Godność wiernych i ich udział w potrójnej misji Kościoła

Sobór Watykański II naucza:

W naszej epoce ludzie coraz więcej uświadamiają sobie godność osoby ludzkiej i coraz bardziej rośnie liczba tych, którzy domagają się, aby w działaniu ludzie cieszyli się i kierowali własną rozważą oraz odpowiedzialną wolnością...³⁵

Każdy człowiek jest obdarowany przez Boga Stwórcę godnością osoby ludzkiej. Stanowi ona najcenniejsze dobro człowieka, dzięki któremu przewyższa on swoją wartością cały świat materialny³⁶. W godności osoby ludzkiej zakorzenione jest prawo do wolności, szczególnie do wolności religijnej. Prawo to proklamuje Vaticanum II³⁷. Wokół prawa do wolności rozbudowany jest cały system fundamentalnych praw człowieka. Naucza Jan Paweł II:

Prawo do wolności religijnej oraz szacunek dla sumienia poszukującego prawdy uważane są coraz powszechniej za fundament integralnie pojętych praw osoby³⁸.

Na godności człowieka i jego fundamentalnych prawach oparta jest godność i prawa chrześcijanina. Jednak zarówno podstawa, jak i zakres praw chrześcijanina nieco różnią się od zakresu i podstawy praw człowieka³⁹. Sprawa ta wymaga odrębnego omówienia.

³⁴ Tamże, stat. 436 § 2.

³⁵ *Dignitatis humanae*, 1 [dalej: DWR].

³⁶ Por. J. Dyduch, *Relacje Kościół – Państwo w nauczaniu Vaticanum II i ich recepcja w Konkordacie z 1993 roku*, [w:] *Rola i znaczenie Konkordatu 1993*, red. J. Dyduch, Kraków 1994, s. 16.

³⁷ Por. DWR 2.

³⁸ *Veritatis splendor*, 31.

³⁹ Takie omówienie zawarte jest w *Aktach IV Międzynarodowego Kongresu Prawa Kanonicznego: Die Grundrechte des Christen in Kirche und Gesellschaft*, red. E. Corecco, N. Herzog, A. Scola, Fryburg 1981, s. 1328.

Godnością i prawami człowieka oraz godnością i prawami chrześcijanina zajmuje się Synod Lwowski. Wyraża się to w jego postanowieniach dotyczących działalności misyjnej i ekumenicznej, które winny być prowadzone z uwzględnieniem godności człowieka i jego prawa do wolności⁴⁰. Taką postawę zajmuje Synod także wobec ateizmu, laicyzacji i obojętności religijnej, szanuje wolność, lecz odrzuca ateizm i laicyzację i wzywa do dawania świadectwa życia chrześcijańskiego oraz do nawiązania dialogu:

§ 1. Kościół odrzuca wszelkie formy ateizmu, ale nie chce oddalać się od ludzi niewierzących. § 2. Niech zatem duszpasterze starają się nawiązać z niewierzącymi dialog na płaszczyźnie wartości ogólnoludzkich, które mogłyby prowadzić do ukazania im prawdy objawionej. § 3. Katolicy świeccy niech pamiętają o obowiązku apostołstwa wobec tych, którzy nie wierzą. § 5. Wszyscy niech pamiętają, że łaska wiary jest owocem modlitwy, świadectwa chrześcijańskiego życia oraz nadprzyrodzonej mocy Słowa⁴¹.

O wiele szerzej Sobór Watykański II oraz Synod Lwowski zajmują się prawami i obowiązkami wszystkich wiernych, a więc kapłanów, zakonników i świeckich. Sobór poświęca odrębny dokument posłudze i życiu kapłanów. Stwierdza on:

Prezbiterzy bowiem poprzez święcenia i posłannictwo otrzymane od biskupów, przeznaczeni zostają do służenia Chrystusowi, Nauczycielowi, Kapłanowi i Królowi, w którego urządzie uczestniczą, a dzięki Niemu tutaj na ziemi Kościół buduje się nieustannie jako Lud Boży, Ciało Chrystusa i świątynia Ducha Świętego⁴².

Formacji kapłańskiej jest poświęcony dekret *Optatam totius*. Życiem zakonnym zajmuje się dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego. Wzywa on: „Instytuty, dla których stanowione są te normy dotyczące przystosowania do współczesności, odnowy, niech ochoczym sercem odpowiedzą na Boże powołanie i podejmą posłannictwo, jakie mają do spełnienia w Kościele w dzisiejszych czasach”⁴³. Zasady dotyczące wiernych świeckich prezen-

⁴⁰ Por. *Synod Lwowski*, stat. 451–474.

⁴¹ Tamże, stat. 476.

⁴² *Presbyterorum ordinis*, Wstęp.

⁴³ *Perfectae caritatis*, 25.

tuje dekret o apostołstwie świeckich. Winny one posłużyć do odnowy prawa kanonicznego:

W tym dekreście Sobór zamierza wyjaśnić naturę, charakter i różnorodność apostołstwa świeckich, a także podać podstawowe zasady i zalecenia duszpasterskie celem skuteczniejszego jego wykonania. Wszystkie one winny posłużyć za normę w odniesieniu do spraw apostołstwa świeckich przy rewizji prawa kanonicznego⁴⁴.

Trzeba dodać, że najważniejsze zasady dotyczące kapłanów, zakonników i świeckich, a więc wszystkich podstawowych stanów w Kościele, są zawarte w konstytucji *Lumen gentium*⁴⁵.

Przywołane wskazania o prezbiterach, zakonnikach i wiernych świeckich podejmuje Synod Lwowski, postrzegając ich jako uczestników potrójnej misji Chrystusa i Kościoła. Synod ukazuje kapłana jako naśladowcę Jezusa Chrystusa Dobrego Pasterza:

Kapłan działający na mocy święceń kapłańskich w osobie Chrystusa powinien naśladować Go w całkowitym oddaniu się Ojcu dla uświęcenia i zbawienia dusz ludzkich⁴⁶.

To oddanie jawi się szczególnie w świętości kapłańskiej i w duchu ofiary:

Świętość kapłańska i duch ofiary wyrażają się w sposób szczególnie widoczny w życiu według rad ewangelicznych. W ohotnej i wielkodusznej odpowiedzi na wezwanie Chrystusa do czystości, posłuszeństwa i ubóstwa niech kapłani znajdują pełną wolność dzieci Bożych⁴⁷.

Statuty synodalne prezentują program doskonałości życia kapłańskiego, wzywają ich do permanentnej formacji i do budowania ludu Bożego⁴⁸. Zajmują się także darem powołań kapłańskich i podają ramowy program przygotowania do kapłaństwa⁴⁹.

W Archidiecezji Lwowskiej były bardzo liczne rodziny zakonne, zarówno męskie, jak i żeńskie. Ubogacały one życie Kościoła lwowskiego. Zdewastowane przez prześladowania komunistyczne pró-

⁴⁴ *Apostolicam actuositatem*, Wstęp.

⁴⁵ Por. KK 28, 30–37, 43–47.

⁴⁶ *Statuty Synodu*, stat. 69 § 2.

⁴⁷ Tamże, stat. 74.

⁴⁸ Por. tamże, stat. 68–104.

⁴⁹ Por. tamże, stat. 124–160.

bują wrócić do dawnej świetności. W tym chce im dopomóc Synod Lwowski, który pragnie, aby wierne swoim charyzmatom, służyły Bogu i Kościołowi:

Doceniając znaczenie, jakie w życiu Kościoła mają instytuty zakonne, zachęca się wszystkich ich członków, aby odpowiadając na wezwanie Boże, ofiarnie oddali całe swe życie na jego służbę i przez wierne przestrzeganie przepisów zakonnych oraz życie ich duchem, pogłębiali swoje wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem i dawali Ludowi Bożemu jawne a godne świadectwo swojej szczególnej konsekracji⁵⁰.

Wszystkie zakony i zgromadzenia zakonne winny prowadzić działalność zgodnie ze swoim charyzmatem. Ich działalność apostołska winna być włączona w działalność apostołską Kościoła. W tej działalności potrzebna jest współpraca zakonników i siostr zakonnych z duchowieństwem diecezjalnym⁵¹.

W zbawczej misji Kościoła uczestniczą wierni świeccy:

Z racji przyjętego chrztu i bierzmowania oraz więzi hierarchicznej z Głową Kościoła i pasterzami, katolicy świeccy uczestniczą w kapłańskiej, prorockiej oraz królewskiej godności Chrystusa. Stąd płynie ich powołanie do apostołstwa, które jest odpowiedzialnym uczestnictwem w zbawczej misji Kościoła⁵².

Wierni świeccy są powołani do apostołstwa zarówno indywidualnego, jak i zrzeszonego. W Archidiecezji Lwowskiej katolicy świeccy mają bogaty dorobek historyczny tworzenia i przynależności do różnych kościelnych stowarzyszeń, organizacji, bractw i trzecich zakonów, które zostały zniszczone przez komunizm. Mają oni prawo je odbudować i tworzyć nowe, na miarę współczesnych potrzeb. Mogą także należeć do różnych grup nieformalnych⁵³. Synod wzywa świeckich, aby swoją działalność apostołską prowadzili w parafiach i w środowisku zawodowym⁵⁴.

Najbardziej podstawową dziedziną apostołstwa świeckich jest rodzina:

⁵⁰ Tamże, stat. 161 § 3.

⁵¹ Por. tamże, stat. 162–191.

⁵² Tamże, stat. 193 § 1.

⁵³ Por. tamże, stat. 194, 195, 198.

⁵⁴ Por. tamże, stat. 199–207, 217–238.

Podstawowym i szczególnym polem dla apostołskiej pracy laikatu jest małżeństwo i rodzina. W naszych warunkach rodzina jest równocześnie naturalnym środowiskiem rozwoju i przekazu wartości kulturalnych⁵⁵.

Synod ukazuje program odnowy rodziny, mającej się stawać coraz doskonalszym „domowym sanktuarium Kościoła”⁵⁶. Tę sprawę mocno akcentował Sobór Watykański II.

Synodalność w Kościele partykularnym

Synodalność jest formą sprawowania władzy w Kościele. Sobór Watykański II podał wskazania na temat synodalnego sprawowania władzy w Kościele powszechnym i partykularnym. W Kościele partykularnym – diecezji synodalność jawi się w organach doradczych, takich jak: rada kapłańska, kolegium konsultorów, diecezjalna rada duszpasterska, synod diecezjalny. Są one niekiedy nazywane organami kolegialnymi, chodzi tu jednak o kolegialność w szerszym tego słowa znaczeniu.

Sobór wzywa:

Aby zaś doprowadzić to do skutku, niech mają radę, czyli senat kapłanów reprezentujących prezbiterium, która – w sposób dostosowany do dzisiejszych okoliczności i potrzeb, w formie i według norm, które trzeba określić prawem – swymi radami mogłaby skutecznie wspierać biskupa w kierowaniu diecezją⁵⁷.

W okresie posoborowym wypracowano normy prawne, zarówno w wymiarze Kościoła powszechnego, jak i Kościołów partykularnych, dotyczące kształtu i działalności rady, zapowiedzianej przez przywołaną dyspozycję soborową. Nazwano ją radą kapłańską⁵⁸.

W ten nurt włącza się Synod Lwowski:

Diecezjalna Rada Kapłańska jest jakby senatem biskupa, czyli zespołem kapłanów reprezentujących całe duchowieństwo Archidiecezji zarówno diecezjalne, jak i zakonne. Jej zadaniem jest wspieranie biskupa w kiero-

⁵⁵ Tamże, stat. 208.

⁵⁶ Por. tamże, stat. 209–216.

⁵⁷ *Presbyterorum ordinis*, 7.

⁵⁸ Por. J. Dyduch, *Rada Kapłańska i Kolegium Konsultorów w prawodawstwie Kościoła katolickiego i w prawodawstwie Archidiecezji Lwowskiej*, „Polonia Sacra” 8(2004) nr 15, s. 161.

waniu Archidiecezją, aby możliwie najbardziej pomnażało się dobro pasterskie powierzonej mu części Ludu Bożego⁵⁹.

Przywołane więc zadanie uczestniczenia rady kapłańskiej w trosce biskupa w kierowaniu diecezją określa prawodawstwo powszechne oraz prawodawstwo partykularne, w szczególności statut⁶⁰. Synod Lwowski odwołuje się do prawodawstwa powszechnego, a także postanawia, że rada kapłańska posiada własny statut zatwierdzony przez biskupa diecezjalnego⁶¹. Rada kapłańska posiada charakter reprezentatywny. Najwyraźniej ta reprezentatywność jawi się w wyborach, które winny być przeprowadzone w sposób odpowiedzialny. Uczestniczą w nich wszyscy kapłani diecezjalni i zakonni, jeśli pracują w duszpasterstwie diecezjalnym⁶². Rada kapłańska jest organem doradczym biskupa w sprawach dotyczących archidiecezji, w szczególności zaś w kwestiach związanych z życiem i posługą kapłanów⁶³. Jest organem doradczym o szczególnym charakterze, przewyższającym organy tego samego rodzaju, ze względu na swoją naturę i sposób działania. Co do natury, jest wyrazem instytucjonalnym wspólnoty hierarchicznej istniejącej między biskupem a jego prezbiterium, zakorzenionej w sakramencie święceń; zaś w działaniu zajmuje się wszystkimi sprawami dotyczącymi dobra diecezji⁶⁴. Odnowa wspólnoty kapłańskiej jest jej wiodącym zadaniem:

Na drodze ciągłej odnowy we wspólnocie kapłańskiej powinna przewodniczyć Rada Kapłańska z biskupem diecezjalnym na czele. Jest ona znakiem wspólnoty kapłańskiej, świadectwem współodpowiedzialności, miejscem, w którym powinny się skupiać sprawy i troski prezbiterium diecezjalnego⁶⁵.

Nowym posoborowym organem doradczym w diecezji jest kolegium konsultorów⁶⁶.

⁵⁹ *Statuty Synodu*, stat. 15 § 1.

⁶⁰ Por. tamże, stat. 15 § 2.

⁶¹ Tamże, stat. 16 § 2.

⁶² Por. *Regulamin wyborów do Rady Kapłańskiej Archidiecezji Lwowskiej*, [w:] *Statuty Synodu*, s. 236.

⁶³ Por. *Statut Rady Kapłańskiej Archidiecezji Lwowskiej*, [w:] *Statuty Synodu*, s. 235.

⁶⁴ Por. M. Fąka, *Rada Kapłańska nowym senatem biskupa diecezjalnego*, „Prawo Kanoniczne” 21(1978), nr 3–4, s. 89.

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ Por. M. Sitarz, *Kolegium Konsultorów*, Lublin 1999, s. 216.

Synod Lwowski nakazuje ustanowić takie kolegium:

Spośród członków Rady Kapłańskiej, biskup diecezjalny powołuje, zgodnie z kanonem 502 Kodeksu Prawa Kanonicznego Kolegium Konsultorów na okres 5 lat⁶⁷.

Sobór Watykański II bardzo zaleca powołanie diecezjalnej rady duszpasterskiej:

Jest bardzo pożądane, aby w każdej diecezji ustanowiono specjalną radę duszpasterską, której przewodziłby sam biskup diecezjalny i w której uczestniczyliby specjalnie dobrani duchowni, zakonnicy i świeccy⁶⁸.

Synod Lwowski przewiduje powołanie takiej Rady, będącej organem doradczym arcybiskupa w programowaniu działalności duszpasterskiej i apostołskiej w Archidiecezji. Określa ją zatwierdzony przez arcybiskupa statut⁶⁹.

Sobór wzywa, aby na nowo odżyły instytucje synodów i przyczyniały się do wzrostu wiary i zachowania dyscypliny kościelnej⁷⁰. Po Soborze odnowa synodów diecezjalnych ukształtowała nowy model – synodu duszpasterskiego. Taki synod jest pomyślany jako akcja duszpasterska angażująca całą społeczność Ludu Bożego diecezji, mająca na celu odnowę życia religijno-moralnego⁷¹. Synod Lwowski nie tylko miał charakter pastoralny, lecz tak jego postanowienia postrzegają synod diecezjalny:

Zadaniem synodu jest wszechstronna odnowa wiary, moralności i dyscypliny kościelnej. Osiąga się ją przez zaangażowanie wspólnoty diecezjalnej do spraw synodu jako doniosłego wydarzenia religijnego i duszpasterskiego oraz konsekwentne realizowanie jego uchwał⁷².

Sobór Watykański II postanawia:

Instytucje te, zwłaszcza kapituły katedralne, o ile istnieje taka potrzeba, winny zostać zreorganizowane z dostosowaniem do potrzeb dnia dzisiejszego⁷³.

⁶⁷ *Statuty Synodu*, stat. 216.

⁶⁸ *Statuty Synodu*, stat. 18.

⁶⁹ *Statuty Synodu*, stat. 20.

⁷⁰ DB, nr 27.

⁷¹ Por. T. Pieronek, *Synody pastoralne po Soborze*, „Znak” 214(1972), s. 459.

⁷² Por. DB 36.

⁷³ DB 27.

W okresie posoborowym dyskutowano nie tylko nad reformą kapituł katedralnych, lecz także stawiano pytanie: czy jeszcze są potrzebne?⁷⁴ Ostatecznie prawodawstwo posoborowe pozostawiło je, wyznaczając im jako główne zadanie: troskę o kult liturgiczny w katedrze. Podobne rozwiązanie zawierają statuty Synodu Lwowskiego⁷⁵.

Zakończenie

Analiza statutów Synodu Lwowskiego prowadzi do wniosku, że odzwierciedlają one wskazania Vaticanum II i zmierzają do przeprowadzenia odnowy Kościoła lwowskiego i łuckiego, z zachowaniem ich bogatej tradycji. Realizacja tej odnowy będzie zarazem odnową w duchu Soboru Watykańskiego II.

Statuti del Sinodo dell'Arcidiocesi di Leopoli e della Diocesi di Łuck (1995–1997) riflesso delle indicazioni del Concilio Vaticano II Riassunto

Il Sinodo dell'Arcidiocesi di Leopoli negli anni 1995–1997 decise di rinnovare la Chiesa di Leopoli secondo le indicazioni del Concilio Vaticano II. Esatta analisi delle decisioni del Sinodo mostra, che esso riflette l'insegnamento del Concilio e specialmente l'insegnamento sulla Chiesa particolare come comunione del Popolo di Dio, nella quale esercitare il potere ha carattere pastorale e la sinodalità è la forma di eseguirlo. Il Sinodo si servì della ricca tradizione della Chiesa di Leopoli.

⁷⁴ Por. J. Dyduch, *Kapituła Katedralna i Rada Kapłańska*, „Prawo Kanoniczne” 25(1982), nr 3–4, s. 79–99.

⁷⁵ Por. *Statuty Synodu*, stat. 19.